

Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Języki formalne i techniki translacji - Wykład 3

Maciek Gębala

16 października 2018

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Własności języków regularnych

Lemat o pompowaniu

Niech L będzie językiem regularnym. Wtedy istnieje stała n t.ż. jeśli z jest dowolnym słowem z L oraz $|z| \geq n$, to z możemy przedstawić w postaci $z = uvw$, gdzie $|uv| \leq n$ i $|v| \geq 1$ oraz $uv^i w$ należy do L dla każdego $i \geq 0$.

n jest nie większe niż liczba stanów najmniejszego DFA akceptującego L .

Dowód

Na tablicy.

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Wykorzystanie Lematu o pompowaniu

Dowodzenie że L nie jest regularny

- 1 Załóż, że L jest regularny i istnieje odpowiednie n .
- 2 Wybierz słowo z zgodnie z lematem (jego długość musi zależeć od n).
- 3 Pokaż, że dla każdego podziału z zgodnego z lematem istnieje i takie, że $uv^i w \notin L$.

Przykład

$$L = \{ 0^{n^2} : n \in \mathbb{N} \}$$

Założmy, że L jest regularny i weźmy n z Lematu o pompowaniu. Weźmy $z = 0^{n^2}$.

$z = uvw$ i $|uv| \leq n$ oraz $|v| \geq 1$. Weźmy $i = 2$. Wtedy mamy

$$n^2 < |uv^2 w| = |uvw| + |v| \leq n^2 + n < (n+1)^2,$$

czyli $uv^2 w \notin L$. **L nie jest regularny.**

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Własności języków regularnych

Lemat. Klasa języków regularnych jest zamknięta na operację sumy, dopełnienia, przecięcia, złożenia i domknięcia Kleene'ego.

Dowód

Suma, złożenie i domknięcie Kleene'ego: z definicji RE.

Dopełnienie: jeśli L akceptowany przez DFA $M = (Q, \Sigma, \delta, q_0, F)$ to $\bar{L}$ akceptowany przez $M' = (Q, \Sigma, \delta, q_0, Q \setminus F)$.

Przecięcie: Jeśli L_1 i L_2 akceptowane przez odpowiednie DFA $M_1 = (Q_1, \Sigma, \delta_1, q_1, F_1)$ i $M_2 = (Q_2, \Sigma, \delta_2, q_2, F_2)$, to $L_1 \cap L_2$ akceptowany przez $M = (Q_1 \times Q_2, \Sigma, \delta, (q_1, q_2), F_1 \times F_2)$, gdzie $\delta((p, q), a) = (\delta_1(p, a), \delta_2(q, a))$.

Suma: $M = (Q_1 \times Q_2, \Sigma, \delta, (q_1, q_2), (Q_1 \times Q_2) \setminus ((Q_1 \setminus F_1) \times (Q_2 \setminus F_2)))$.

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Notatki

Notatki

Notatki

Notatki

Własności języków regularnych

Lemat. Zbiór słów akceptowanych przez DFA M o n stanach jest

- niepusty $\iff M$ akceptuje słowo o długości mniejszej niż n ;
- nieskończony jeśli M akceptuje słowo o długości l , dla $n \leq l < 2n$.

Lemat. Istnieje algorytm rozstrzygający czy dwa automaty skończone są równoważne (akceptują te same języki).

Dowód

Weźmy M_1 i M_2 DFA akceptujące odpowiednio języki L_1 i L_2 .
Jeśli $L_1 \neq L_2$ to $(L_1 \cap L_2) \cup (\overline{L_1} \cap \overline{L_2})$ niepusty.

Maciek Gębala

Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Analiza leksykalna

Rozbicie ciągu znaków wejściowych na symbole leksykalne (wyrazy posiadające określone znaczenie). Ciąg symboli leksykalnych stanowi wejście dla analizatora składniowego.

Podstawowe pojęcia

- Symbol leksykalny (token)
- Leksem (symbol leksykalny może mieć wiele leksemów)
- Wzorzec

Maciek Gębala

Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Przykład symboli leksykalnych

```
double sqr(double x)
{
    return x*x;
}
```

Token

Identyfikator_typu
Identyfikator
'('
'{'
'{'
KW_return
Operator_binarny
'*'
'{'
'{'

double
sqr
(
x
)
{
return
*
;
;
}

Leksem

Maciek Gębala

Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Zapis wzorca

- Wzorce zapisujemy jako wyrażenia regularne.
- Składnia wyrażeń rozszerzona aby umożliwić zwięzły zapis.
- W opisie przez wyrażenia regularne używamy następujących priorytetów: gwiazdka Kleene'go, złożenie, suma.

Przykład

Symbol leksykalny	Wyrażenie regularne
Identyfikator	$[a-zA-Z\_][a-zA-Z0-9]^*$
'('	\(
'{'	\{
Operator_binarny	*
KW_return	return

Maciek Gębala

Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Notatki

Notatki

Notatki

Notatki

Implementacja analizatora leksykalnego

- Wykorzystanie generatorów analizatorów leksykalnych (np. LEX, FLEX).
- Napisanie analizatora bezpośrednio w jakimś języku programowania.

Złożoność pamięciowa i czasowa automatów skończonych

Automat	Pamięć	Czas
DFA	$O(2^{ r })$	$O(x)$
NFA	$O(r)$	$O(x \cdot r)$

gdzie $|r|$ - długość wyrażenia regularnego, $|x|$ - długość łańcucha wejściowego.

Jednak implementacja DFA jest dużo łatwiejsza, a wielkość zmniejsza się w trakcie minimalizacji.

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Notatki

Koncepcja FLEX-a

- Generowanie kodu analizatora na podstawie zadanej specyfikacji.
- Domyślnie analizator jest w języku C.
- Wygenerowany kod źródłowy kompilujemy jako samodzielny program lub moduł programu.
- `yyllex()` – funkcja wygenerowana przez LEX-a odpowiedzialna za działanie leksera (można ją wykorzystać w innej aplikacji).

```
scan.l → flex → scan.c → gcc → scan.exe
```

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Notatki

Specyfikacja pliku źródłowego

Specyfikacja składa się z 3 części:

- Sekcja definicji.
- Sekcja reguł przetwarzania, gdzie reguła składa się z dwóch części
  - Wzorca (wyrażenia regularnego)
  - Operacji (zapisanej w C)
- Sekcja podprogramów.

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Podstawowe reguły działania

- Niedopasowane znaki są przepisywane na wyjście.
- Można definiować operacje puste (wzorec bez reguły przetwarzania).
- Znaki specjalne poprzedzamy znakiem `\`.
- Wzorce zawierające spacje ujmujemy w cudzysłów podwójny.

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Notatki

Przykład

```
1  %{
2  #include <stdio.h>
3  int yywrap();
4  int yylex();
5  int NL=0;
6 }%
7  %%
8  ^([[:blank:]])*register([[:blank:]])+      ;
9  long([[:blank:]])+int      printf("long");
10 unsigned([[:blank:]])+int  printf("unsigned int");
11 signed([[:blank:]])+int    printf("int");
12 \n                        { printf("\n"); NL++; }
13 %%
14 int yywrap() {
15     printf("---\n%d\n",NL);
16     return 1;
17 }
18 int main() {
19     return yylex();
20 }
```

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Notatki

Wyrażenia regularne w FLEX-ie

Wyrażenie	Opis
$\wedge x$	Wzorec od początku linii
$x\$$	Wzorec do końca linii
xy	Konkatenacja wzorców
$x y$	alternatywa wzorców
x^*	domknięcie zwrotne
x^+	domknięcie dodatnie
$x^?$	opcjonalność (występuje 0 lub 1 raz)
$x\{3\}$	trzykrotne powtórzenie wzorca
$x\{2,4\}$	od dwóch do czterech powtórzeń
$x\{2, \}$	co najmniej dwa powtórzenia
$(x y)z$	nawiasy wyrażają priorytet
$[a-z]$	klasa znaków, jeden znak ze zbioru od a do z
$[^a-z]$	dowolny znak spoza klasy
$.$	dowolny znak (ale nie $\backslash n$)

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Notatki

Zmienne wbudowane

- `yytext` – wskaźnik na ostatnio rozpoznany (dopasowany) leksem;
- `yylen` – długość dopasowanego leksema;

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Notatki

Zasady dopasowywania

Co robi LEX jeśli tekst może się dopasować do kilku wzorców?

Niejednoznaczność w LEX-ie rozstrzygana jest według 2 zasad:

- 1 Zasada najdłuższego dopasowania.
- 2 Zasada wcześniejszego dopasowania.

Maciek Gębala Własności języków regularnych. Analiza leksykalna

Notatki